

Zielone zalecenia dla samorządów przed wyborami

2024-04-04

Wkrótce wybory samorządowe. Jak wynika z analizy przeprowadzonej przez Fundację ClientEarth, jednym z największych wyzwań, z jakimi mierzyć się będą nowo wybrane władze będą wyzwania klimatyczno-środowiskowe.

Dlatego tuż przed wyborami, fundacja udostępniła publikację: [Cztery żywioły dla samorządów](#), zawierającą propozycje działań do podjęcia na poziomie lokalnym, zachęcając do potraktowania ich priorytetowo. Przygotowane przez fundację rekomendacje koncentrują się wokół czterech żywiołów: ognia, wody, ziemi i powietrza. Pozwolą one, zdaniem autorów, trafnie zdefiniować cele i rozwiązania, które sprawią, że polskie gminy będą niskoemisyjne i przygotowane na skutki zmiany klimatu, takie jak: np. susze czy nawałnice oraz zapewnią mieszkańcom czyste powietrze, podnosząc tym samym jakość ich życia.

Rekomendacje przypisane do żywiołu **ognia** koncentrują się na działaniach związanych ze zmianą klimatu. Jak twierdzą autorzy, jednostki samorządu terytorialnego powinny korzystać z instrumentów prowadzących do redukcji emisji gazów cieplarnianych i większego udziału czystej energii odnawialnej. Punktem wyjścia do tego powinna być inwentaryzacja emisji i przyjęcie określonej metodologii ich mierzenia. Na podstawie zebranych danych gminy mogą skuteczniej planować strategie prowadzące do osiągnięcia neutralności klimatycznej i sprawdzać postępy na tej drodze.

Kraków inwentaryzację emisji prowadzi do kilku lat. Jej zaktualizowane wyniki zostały opublikowane na naszej stronie. Zachęcamy do [zapoznania się z nimi](#).

Fundacja ClientEarth zaleca także wprowadzenie w każdej gminie stanowiska doradcy klimatycznego, który będzie oceniał inwestycje z klimatycznego punktu widzenia, weźmie odpowiedzialność za poprawę jakości powietrza, przygotowanie planów adaptacji do zmiany klimatu i ograniczanie zanieczyszczeń. Osobne punkty informacyjno-doradcze jako tzw. „zielone okienko” służyłyby natomiast radą mieszkańcom zainteresowanym energetyką obywatelską czy pozyskaniem środków na wymianę źródeł ciepła albo termomodernizację. Takie rozwiązania pomagają w walce z ubóstwem energetycznym, wspierają rozwój energetyki odnawialnej, poprawę efektywności energetycznej oraz jakości powietrza.

W zakresie doradztwa w **Krakowie** od kilku lat działają dwa zespoły:

1. [Zespół Doradców ds. klimatu i środowiska](#), który realizuje działania wynikające z Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego, a także rekomendacje Krakowskiego Panelu Klimatycznego. Doradcy prowadzą kampanie informacyjno – edukacyjne w zakresie ograniczenia zmian klimatu dla mieszkańców i podmiotów działających na terenie miasta, ubiegają się o dofinansowanie działań ograniczających zmiany klimatu, a także opracowują ekspertyzy w zakresie rozwiązań mitygacyjnych i adaptacyjnych do zmian klimatu. Do tej pory w ramach działań zespołu powstały m.in. ekspertyzy w zakresie [energetyki obywatelskiej](#), [miejskiej wyspy ciepła na terenie Krakowa](#), a także [zrównoważonego transportu](#).

2. [Krakowskie Centrum Doradztwa Energetycznego](#), w którym Ekodoradcy informują mieszkańców o:

- zasadach programów dotacyjnych (termomodernizacja, OZE)
- obowiązujących w Krakowie regulacjach z zakresu ochrony powietrza (uchwała antysmogowa)
- odnawialnych źródłach energii, modernizacji energetycznej, poprawie efektywności energetycznej, termomodernizacji budynków, wymianie źródła centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej, możliwości przyłączenia do sieci
- Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków oraz wynikającym z niej obowiązku złożenia deklaracji.

W KCDE można również uzyskać pomoc w wypełnieniu wniosków o udzielenie czy rozliczenie dofinansowania do zadań inwestycyjnych służących poprawie jakości powietrza w Krakowie, a także przy wypełnieniu deklaracji CEEB.

Na początku ubiegłego roku przy ul. Wielopole 17a otwarte zostało pierwsze w Polsce [Centrum Edukacji Klimatycznej](#). Miejsce to zostało stworzone, aby zwiększać świadomość klimatyczną mieszkańców w każdym wieku. Działalność Centrum służy kształceniu w szczególności młodych pokoleń, aby były one nie tylko przygotowane na postępujące coraz szybciej zmiany klimatu, ale także umiały weryfikować fakty dotyczące środowiska i odróżniać je od szkodliwych fake newsów.

Plany adaptacji, według rekomendacji ClientEarth powinny być obowiązkowe w każdym województwie i gminie zamieszkałej przez co najmniej 20 tys. mieszkańców. Powinny one uwzględniać działania w zakresie ochrony przed takimi skutkami zmiany klimatu jak: susze i powodzie, opisywać metody monitoringu czy sposób finansowania zadań.

W **Krakowie** taki plan już powstał. Dokument „Plan Adaptacji Miasta Krakowa do zmian klimatu do roku 2030” został opracowany w oparciu o porozumienie zawarte w lipcu 2015 r. pomiędzy Gminą Miejską Kraków a Ministerstwem Środowiska, w którym zadeklarowano udział w projekcie „Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców”. Można się z nim zapoznać w [Biuletynie Informacji Publicznej](#).

Fundacja ClientEarth w swoim opracowaniu dostrzega znaczącą rolę samorządów w opracowywaniu i wdrażaniu strategii dotyczącej gospodarki wodnej, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarowania wodami opadowymi. Według przytoczonych przez autorów analiz NIK, ok. 70% wody deszczowej w Polsce jest marnowana, gdyż spływa do rzek i morza. Racjonalna gospodarka wodami opadowymi chroni nie tylko przed podtopieniami i powodzią, ale pozwala też na zaspokojenie bieżących potrzeb wodnych lokalnych społeczności. Dlatego jedną z wodnych rekomendacji zawartych w publikacji jest wzmocnienie oraz integracja lokalnego monitoringu rzek, wraz z systemami ostrzeżeń powodziowych i zapewnieniem pracownikom samorządów przenośnych sond do pomiaru jakości wody. Rzeki nieobjęte monitoringiem krajowym docelowo powinny zostać objęte automatycznymi stacjami pomiaru jakości wody.

Gospodarkę wodną w Krakowie koordynuje wyspecjalizowana, jedyna taka w Polsce, jednostka miejska [Klimat-Energia-Gospodarka Wodna](#), która odpowiada m.in., za zabezpieczenie miasta przed

podtopieniami, jakie niosą za sobą gwałtowne deszcze. Realizuje także zadania strategiczne m. in. inwentaryzację systemu odprowadzenia wód opadowych, regulację stanu prawnego i udrożnienie rowów melioracyjnych oraz budowę przepompowni i zbiorników retencyjnych.

Żywioł **ziemi** to w ujęciu ClientEarth tereny zielone poprawiające jakość powietrza, regulujące miejscowy mikroklimat i służące zachowaniu różnorodności biologicznej. Zieleń w miastach przyczynia się również do redukcji zjawiska tzw. wysp ciepła i zapewnia miejsce do rekreacji – dlatego w rekomendacjach czytamy o zwiększeniu powierzchni wysokiej jakości terenów zielonych o 5%, wraz z nasadzeniami drzew na 10% powierzchni miast i przedmieść. ClientEarth zachęca samorządy do analizowania zgłaszanych przez stronę społeczną projektów tworzenia nowych obszarów chronionych i współpracy w tym zakresie z rządem.

Za politykę miejską w zakresie rozbudowy oraz utrzymania terenów zielonych odpowiada w **Krakowie** wyspecjalizowana jednostka [Zarząd Zieleni Miejskiej](#). Z miejskiego budżetu na ten cel tylko w 2023 r. Kraków przeznaczył ponad 211 mln złotych. Dodatkowo w ramach corocznych edycji [Budżetu Obywatelskiego](#) w mieście realizowanych jest wiele inwestycji w tereny zielone, rekomendowanych przez samych mieszkańców.

Ostatnim żywiołem uwzględnionym w rekomendacjach Fundacji jest **powietrze**. Jak przekonują autorzy i tu gminy odgrywają kluczową rolę w systemie poprawy jego jakości. To m.in. działania na rzecz ograniczania spalania paliw kopalnych w ogrzewnictwie indywidualnym oraz rozwoju zeroemisyjnego transportu publicznego – poza poprawą jakości powietrza, pomocne również w ograniczaniu emisji CO₂. JST mogą przygotowywać odpowiednie plany oraz inwentaryzacje gminnych źródeł ciepła (np. na bazie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków), wzmacniać działania kontrolne w zakresie przestrzegania norm jakości, a także zawierać regionalne porozumienia na rzecz międzygminnych Planów Zrównoważonej Mobilności (uwzględniających również infrastrukturę rowerową i pieszą). Wspomniane już „zielone okienko”, tj. samorządowy punkt informacyjno-doradczy, stanowiłoby pomoc przy aplikowaniu o środki z takich programów jak Czyste Powietrze lub Ciepłe Mieszkanie.

W zakresie poprawy jakości powietrza **Kraków** jest w Polsce liderem, gdyż już d 1 września 2019 r. w Gminie Miejskiej Kraków obowiązuje tzw. uchwała antysmogowa, która wprowadziła całkowity zakaz spalania paliw stałych (węgla i biomasy). [Jakość powietrza](#) w **Krakowie** jest także stale monitorowana.

Cała publikacja Fundacji ClientEarth Prawnicy dla Ziemi: [Cztery żywioły dla samorządów](#).

Informacja na podstawie artykułu opublikowanego na stronie [Teraz środowisko](#).